కథా నిలయం
శ్రీకాకుళం

వేషం

కాళ్ళీడ్చుకుంటూ ఇంటికి వస్తున్నాడు సూరి.

చిరుగులుపడ్డ పుస్తకాల సంచీ వాడి భుజం నుంచీ దీనంగా వేలాడుతూంది. వాడి ముఖంలాగే – సంచీ చిరుగుల్లోంచి ఒకటి రెండు పుస్తకాలు తలలు నిక్కబెట్టి బయటికి భయంగా చూస్తున్నాయి. బొత్తాములు లేకపోవటం వల్ల బిగదీసి ముడి వేసుకున్న వాడి నిక్కరు ఓవేపు కిందికి, ఓవేపు పైకి, అస్తవ్యస్తంగా కనిపిస్తూ వుంది. మాసిపోయిన వాడి పొట్టి స్లాగు పుస్తకాల సంచీ రంగుతో కలిసిపోయి, దానితో నేస్తం కట్టినట్టుగా ఉంది.

వాడి కళ్ళ కొసల్లోంచి కారికారి ఆరిపోయిన నీటిచారికలు పెదాలదాకా కలసిపోయి, నాలుక తగిలినప్పుడు ఉప్పగా అనిపిస్తున్నాయి. నాలుగైదు అడుగులకొక్కసారైనా వాడు వెక్కివెక్కి ఏడుస్తున్నాడు. ఏడ్చి ఏడ్చి వాడి కళ్ళు ఉబ్బి ఎర్రటిజీరతో గాజు పెంకుల్లా ఉన్నాయి.

పదినిముషాలయింది వాడు స్కూలు నుంచీ బయలుదేరి. ఎదురైన ఒకరిద్దరు వాణ్ణి "ఏమిరా! అప్పుడే బడి నుంచీ వస్తావుండావు" అని పల్కరించారుకాని, వాడి నోటిలో ఏడుపేగాని మాటలేదుగా!

ఇల్లు దగ్గరపడగానే గబగబా అడుగులు వేసి, తలుపుచెక్క నూకి లోపలికెళ్ళి "అమ్మా...." అన్నాడు, చెంబులోంచీ నీళ్ళు ఒలకపోస్తున్న శబ్దంతో.

కొడుకు కంఠంలో ధ్వనించిన ఏడుపు స్వరం విని ఇంట్లో ఏవో గింజలు చెరుగుతున్న రంగమ్మ తలెత్తి గాభరాగా వాడి ముఖంలోకి చూసింది.

వాడి కళ్ళనిండా నీళ్ళు, చెంపలమీద చారలు. ముఖమంతా ఉబ్బి ఉంది. భుజానికేసుకున్న పుస్తకాల సంచీ తీసి గోడవారగా పెట్టి వాళ్ళమ్మ దగ్గరకొచ్చాడు ముంజేతుల్తో కళ్ళు తుడుచుకుంటూ.

"ఏమిరా! ఏమయ్యిందిరా? బడి నుండి అప్పుడే వచ్చేసినావే..." అంది వాణ్ణి దగ్గరకు తీసుకుంటూ తల్లి.

"డ్రిల్లు మాస్టరు కొట్టినాడమ్మా" అంటూ ఏడుపాపి తన అరచేతుల్ని తల్లి కళ్ళ ముందుంచాడు సూరి.

లేత అరచేతుల మీద ఎర్రగా ఉబ్బిన వాతలు కుడుములు కట్టినట్టుగా ఉన్నాయి. వాటిని చూడగానే ప్రేమతో ఆమె మనసు చలించిపోయింది. పిల్లవాడి చేతుల్ని తన చేతుల్లోకి తీసుకుని "అయ్యయో! ఇదేమిరా తండ్రీ! ఇంతింత వాతలు?" అంటూ అరచేతుల్ని మెత్తగా నిమిరింది. గూటిలో చిన్నసీసాలో వున్న కొబ్బరినూనె తీసి వాడి అరచేతుల్లో పోసి నెమ్మదిగా రుద్దింది. తల్లి ప్రేమ స్పర్శకు వాడు తన ఏడుపు మరింత సాగతీశాడు.

"యాల కొట్టినాడురా... ఇంతకూ నువ్వేమి చేసినావురా." అందామె వాణ్ణి మరింత దగ్గరకు తీసుకుని, కన్నీళ్ళు చీరచెంగుతో మృదువుగా తుడుస్తూ.

"నేనేం చేయలేదమ్మా! స్కూల్ డ్రస్ వేసుకొని రాలేదని నన్ను కొట్టినాడమ్మా. స్కూలు నుండి బయటకు పంపించాడమ్మా" అన్నాడు తల్లి చేతుల్లో వాలిపోతూ.

రంగమ్మ కోపంతో చలించిపోయింది. కొడుకు చేతుల్ని తన గుండెలకు అదుముకుంటూ "ఈ మాత్రానికే యిన్ని దెబ్బలా! వాడి చేతులు పడిపోను! వానికేం పొయ్యేకాలం వచ్చిందిరా వాడికేం పిల్లాపాపల్లేరా?" అంటూ దీర్ఘాలు తీసింది.

"నాకు స్కూల్ డ్రస్సు కుట్టించమ్మా- నేనీ దెబ్బలు తినలేనమ్మా" అన్నాడు వాడు తల్లి మెడచుట్టు చేతులు వేస్తూ.

వాడికి పదకొండేళ్లు - ఈ సంవత్సరమే హైస్కూల్లో ఆరో తరగతిలో చేర్చారు వాణ్ణి. చేరి రెండు నెలలయిందేమో! చేరినప్పట్నుంచీ ఈ స్కూల్ డ్రస్‌తో గొడవగానే ఉంది. 'స్కూల్ డ్రస్' అంటే తెల్లచొక్కా, కాకి నిక్కరూనూ. వాడికింతవరకూ ఉన్నవన్నీ మామూలు చొక్కాలూ, మామూలు నిక్కర్లే - ఐదో తరగతి వరకూ ఈ బట్టల గొడవేలేదు. హైస్కూల్లో చేరగానే యిదొచ్చిపడింది. మొదట కొన్నాళ్లు వట్టి మందలింపులయ్యాయి. ఈ నెలరోజులుగా దెబ్బలు కూడా! వాడు రోజూ వాళ్లమ్మకు చెబుతూనే వున్నాడు. ఈ రెండు నెలల్లోనే ఫీజులనీ, నోట్సులనీ, పెన్నులనీ, పెన్సిళ్లనీ తలకు మించిన బరువయింది రంగమ్మకు.

ఇలా ఖర్చులమీద ఖర్చులొస్తాయని అనుకోలేదు. ఇప్పుడు వాడికి మామూలు రంగుల బట్టలూ నాలుగు జతలున్నాయి. మళ్లీ కొత్త చొక్కాలూ నిక్కర్లూ అంటే మాటలా? ఏదో కుట్టిద్దాంలే అనుకుంటున్నా చేతికి డబ్బు అందుబాటు కాకుండా ఉంది. ఆ తెల్లచొక్కాలు తొడిగిస్తే సాయంత్రానికే మాసిపోతాయి. రోజూ మార్చాలి. సబ్బుపెట్టి ఉతకాలి... సబ్బు ఖర్చొకటి... ఏ ఖర్చూ భరించే శక్తి లేదుగాబట్టి వాయిదా వేస్తూవచ్చింది యింతవరకూ రంగమ్మ.

రంగమ్మ చేసేది, మొగుడు చేసేదీ, కూలీనాలీ పని.... ఉన్న పల్లెటూళ్లో రోజూ పనులు మాత్రం ఎక్కడుంటాయి? ముగ్గురు పిల్లలు రంగమ్మకు. వీడు మూడో వాడు. వీడికి దారితప్పి నాలుగు ముక్కలు వచ్చాయి. ముచ్చటపడి హైస్కూల్లో చేర్పించారు.

"బళ్లో అంతమందీ ఆ బట్టలే ఏసుకొని వస్తారేమిరా" అడిగింది రంగమ్మ.

"శానామంది దెబ్బలు తింటావుండారమ్మా డ్రస్సు లేక రోజు దెబ్బలే! నీ కెన్నిసార్లు చెప్పినానమ్మా! నేనింక డ్రస్సులేకుండా బడికి పోనేపోను..." అన్నాడు వాడు.

"ఇదెక్కడి బడిరా తండ్రీ! ఏదో టౌన్లో అయితే డ్రస్సులూ గిస్సులూ ఉంటే అర్థముంది. పల్లె కొంపల్లో కూడా టౌన్లపద్ధతులు పెడితే ఎట్ల అని ఆలోచించల్లా వద్దా! చదువుకోకపోతే పిల్లల్ని కొట్టల్లగానీ, బట్టలకోసం కొడతారా ఎవరన్నా" అంటూ స్వగతంలా గోడంతా వెళ్లబోసుకుంది రంగమ్మ.

"ఆ డ్రిల్లు సార్ అంతేనమ్మా! చింతబర్రలతో యాటికిపడితే ఆటికి తంతాడమ్మా! ఈ పొద్దు శానామంది పిల్లోల్లు నాయాకట్లే దెబ్బలు తిని ఇండ్లకు వచ్చినారమ్మా! నాకీ పొద్దు కుట్టిస్తేసరి! లేకపోతే నేనుబడి యిడిసిపెడతా" ఇదే తన అంతిమ నిర్ణయమన్నట్టు ప్రకటించాడు సూరి.

"ఇప్పుడు నా దగ్గిర దుడ్లు యాడుండాయిరా - ఈటికే నీ సదువుకు యాడసూసినా అప్పులే! మీ నాయనకు సెప్పితే మిందికొస్తాడు - నేనేడ దూకి సావల్ల..." అంది రంగమ్మ.

"ఏమోనమ్మా - నాకు రెండు జతలన్నా కుట్టియ్యాల్సిందే - స్కూలు డ్రస్సు లేకుండా నేను మాత్రం బడికిపోనేపోను" కరాకండిగా చెప్పాడు సూరి,

స్కూలు డ్రస్సు పేరు పదే పదే వినబడేకొద్దీ రంగమ్మకు చిర్రెత్తుకొస్తోంది. పూనినదానిలా ఊగిపోతూ "బట్టలు ....బట్టలూ.. కుట్టిస్తారేరా! ఏం చదువో! ఏం పాడో! అంగలాసినట్టుంది" అంటూ లేచి కొప్పుముడి వేసుకొని గుడిసెలో నుంచీ బయటకు నడిచింది రంగమ్మ.

నాలుగు రోజుల తర్వాత ఉదయం తొమ్మిదీయాభై....

రెండో బెల్లు అయింది.

స్కూలు ఆవరణలో ప్రేయర్‌కోసం తరగతులవారీగా పిల్లలు క్యూలో నిల్చున్నారు.

ఉపాధ్యాయులు, జండాకర్రకు ఎడమవైపున, హెడ్మాస్టర్ జండాకర్ర పక్కన నిల్చొని వున్నారు.

డ్రిల్లు మాస్టరు చేతిలో బెత్తం తిప్పుతూ, స్కూల్ డ్రస్ వేసుకురాని పిల్లల్ని ఎప్పుడెప్పుడు కొడదామా అని ఉత్సాహంతో చిందులు వేస్తున్నాడు. డ్రస్ వేసుకురాని కుర్రాళ్లను క్యూలోంచి బయటకు లాగుతున్నాడు. వాళ్లందర్నీ నేరస్తుల శిబిరంలోలా ప్రత్యేకంగా ఒక వరుసలో దోషుల్ని చేసి నిలబెట్టాడు. నోటికొచ్చిన బండకూతలు కూస్తూ ఒక్కొక్కర్నే ఎంతో ఆనందంగా బెత్తంతో బాదుతున్నాడు.

హెడ్మాస్టర్ ఈ తతంగాన్ని కుతూహలంతో పర్యవేక్షిస్తూ, "మీ కెన్నిసార్లు చెప్పాలిరా - డిసిప్లిన్ అంటే మీకు లెక్కలేకుండా పోతూంది" అంటూ ఉపన్యాస ధోరణి లంకించుకున్నాడు. తక్కిన ఉపాధ్యాయులందరూ ఈ శిక్షా కార్యక్రమాన్ని వినోదంగా తిలకిస్తున్నారు. పిల్లలంతా భయంగా బెరుగ్గా చూస్తున్నారు.

ఇంతలో స్కూల్ గేటు దగ్గర ఒక ఆడమనిషి వస్తున్నట్టు కనిపిస్తే అందరి చూపులూ అటువేపు మళ్లాయి. రంగమ్మ ఒక చేత్తో తన కొడుకు చేయి పట్టుకొని విసవిసా లోపలకు వస్తోంది. ఆమె కొడుకు సూరి, తెల్లటి కొత్త చొక్కా, కొత్త కాకీ నిక్కరుతో ముడుచుకుపోయినట్టుగా తల్లివెంట నడుస్తున్నాడు. వాడి ఎడమ భుజానికి పుస్తకాల సంచీ వేలాడుతోంది.

వాడి చేయి పట్టుకుని ఈడ్చుకొని వస్తున్నట్టుగా గబగబా నడుస్తూ పిల్లల 'క్యూ'లు దాటి, ప్రార్థనా స్థలం మధ్యభాగంలోకి విసురుగా వచ్చింది రంగమ్మ. ఆమె ఆ ప్రదేశానికి రావటం హెడ్మాస్టరూ, ఉపాధ్యాయులూ నివ్వెరపోయి చూస్తున్నారు. వాళ్లందరి ముందూ రంగమ్మ తన కొడుకును నిలబెట్టి "అయ్యా, వీడు నాకొడుకు. నాలుగు ముక్కలు చదువు చెప్పుతారని వీణ్ణి ఈ బడిలోకి చేర్పించినా" అంది అందరి ముఖాల్లోకి చూస్తూ స్పష్టంగానూ, గట్టిగానూ-

ఆమె ఎందుకిలా హఠాత్తుగా యిక్కడికి ఊడిపడిందో అర్థంకాక, అందరూ ఆమె వాలకం కేసి ఏం పాలుపోక చూస్తున్నారు. ప్రార్థనా స్థలంలోకి ఆమె ప్రవేశం వాళ్లకేమాత్రం నచ్చనట్టు వాళ్ల ముఖాలు చెబుతున్నాయి.

కొడుకు భుజానికి వేలాడుతున్న పుస్తకాల సంచీ లాగి నేల మీద వేసింది ఆమె. వాడి రెండు అరచేతుల్ని తన చేతుల్లోకి తీసుకొని వాళ్లకు చూపెడుతూ, "చూడండయ్యా! కొట్టినాలుగు రోజులయినా వాతలింకా పోలేదు. పసిపిల్లవాణ్ణి కుడుములు కట్టేట్టుగా ఎంత బాదినారో చూడండయ్యా! వీడి చేతులు నెత్తురు ముద్దలయ్యేట్టు కొడితే మీకే మొస్తుందయ్యా! కన్న ప్రాణాలు ఎట్ల ఓర్చుకుంటాయయ్యా. అదే మీ పిల్లోల్లను ఎవరన్నా కొడితే మీ ప్రాణాలు తట్టుకుంటాయా" అంది కంపించే కంఠంతో రంగమ్మ- ఈ మాటలంటున్నపుడు ఆవేశంతో ఆమె స్వరంలో జీర పలికింది.

హెడ్మాస్టర్‌కు విషయం అర్థమయింది. ఆమెకు దగ్గరగా వచ్చి "ఎవరు కొట్టారమ్మా" అనడిగాడు అమాయకంగా నటిస్తూ.

"మీ డ్రిల్లుసారేనయ్యా! అదేందో డ్రస్సు యేసుకొని రాలేదని వీణ్ణి యిట్ల చెడబాదినారయ్యా" అంది కోపంతో వూగిపోతూ.

"మీవాడు స్కూల్ డ్రెస్సు లేకుండా బడికి రావటం తప్పే కదమ్మా! భయపెట్టడానికి కొడతారమ్మా! పిల్లలు డ్రస్సు వేసుకొని రావాలమ్మా" అన్నాడాయన నచ్చచెప్పేందుకు ప్రయత్నిస్తూ.

"మేమేదో తిండికి గతిలేనివాళ్లం. ఏదో నాలుగు ముక్కలు చదువుకుంటాడని బడికి పంపిస్తే, మీరు కోరిన బట్టలు మేము యాడ తెస్తామయ్యా! అవునయ్యా నాకు తెలీక అడుగుతాను. మీరు చదువులు చెప్పేది పిల్లవాడికే గదయ్యా" అంది గంగమ్మ.

"ఔనమ్మా" అన్నాడు హెడ్మాస్టర్ కాస్త చిరాకుగా.

"మీకు పిల్లవాడే గదయ్యా ముఖ్యం-బట్టలతో ఏం పనుందయ్యా. పిల్లవాడే గదయ్యా చదువు నేర్చుకుండేది. బట్టలు నేర్చుకుంటాయేమయ్యా! మీరంతా బట్టలకు చదువు చెప్పరు గదయ్యా! మీకు పిల్లవాళ్లకంటే బట్టలే ముఖ్యం అయినట్టుంది. ఇదేమన్నా మంచి పద్ధతేనా సామీ" అనడిగింది రంగమ్మ.

"నువ్వు అట్లా మాట్లాడకూడదమ్మా. బట్టలు క్రమశిక్షణ కోసం. క్రమశిక్షణ వుంటేనే చదువు వస్తుంది." అన్నాడు హెడ్మాస్టర్.

"ఏం సిచ్చనో ఏమో తండ్రి! మీ అయ్యవార్లంతానేమో రకరకాల బట్టలు వేసుకొని వస్తారు. పిల్లలు మాత్రం ఒకటే బట్టలు వేసుకొని రావల్ల - చదువుల వల్ల రాని కమసిచ్చన బట్టలతో వస్తుందంటే నాకు నమ్మకం చిక్కలేదయ్యా" అంది రంగమ్మ చేతులు వూపుతూ.

"అలా అనకూడదమ్మా. తప్పనిసరిగా స్కూల్ డ్రస్ వేసుకొనే బడికి రావాలి. లేకపోతే మేము బడికి రానివ్వం" అన్నాడాయన కోపమూ, అసహనమూ ధ్వనించే స్వరంతో.

'బడికి రానివ్వం' అనగానే రంగమ్మ కోపంతో ఊగిపోయింది.

"ఏందయ్యా, మీరూ మీ స్కూలు డ్రస్సూ. మీరు ఉత్త బట్టలకే చదువు చెప్పేటట్టు మాట్టాడతావుండారు. మీకు పిల్లోల్ల కంటే బట్టలే ముఖ్యం అయినట్టుండాది. అయితే బట్టలకే చెప్పుకోండి మీ సదుగు" అంటూ తన పిల్లవాడివైపు తిరిగి చకచకా వాడి చొక్కా గుండీలు విప్పి, చొక్కా తీసి కింద పడవేసింది. తన కొడుకు గింజుకుంటున్నా పట్టించుకోకుండా వాడి నిక్కరు గుండీలు విప్పి నిక్కరులాగి ఆ చొక్కా మీద పడవేసి, క్షణంలో వాణ్ణి నగ్నంగా చేసింది. అందరూ నోళ్లు వెళ్లబెట్టుకొని నిశ్చేష్టులై చూస్తుండగా "ఇదిగోనయ్యా మీ స్కూల్ డ్రస్సు- ఈటిని యిప్పి మీ ముందే ఏసినా - బాగా సూసుకోండి. తెల్లచొక్కా, కాకి నిక్కరూ - ఈ బట్టలకే సెప్పుకోండి మీ సదుగు. ఇవి మాసిపోయినంక మా యింటికి పంపియ్యండి. ఉతికి మళ్లీ పంపిస్తాను. ఈ బట్టలకు ఎంత సదువు వస్తుందో మీరే కనుక్కోండి. నేను వస్తానయ్యా" అంటూ రెక్క పట్టుకొని కొడుకును ఈడ్చుకుంటూ చకచకా బయటకు నడిచిపోయింది రంగమ్మ.

అక్కడ పడున్న తెల్లటి స్కూలు డ్రస్సు ఆ స్కూలుకేసి, ఉపాధ్యాయులకేసీ, పిల్లలకేసీ, తెల్లబోయి చూస్తూనే వుంది.

● *అంజలి సచిత్రవార పత్రిక, 24 సెప్టెంబర్, 1993* ●